

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 32/08-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. marca 2008 v senáte zloženom z predsedu Ladislava Orosza, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti T. H., L., zastúpeného advokátom JUDr. R. P., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 156/2001, za účasti Okresného súdu Liptovský Mikuláš, takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo T. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 156/2001 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Liptovský Mikuláš p r i k a z u j e v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 156/2001 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. T. H. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Liptovský Mikuláš p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Liptovský Mikuláš j e p o v i n n ý uhradiť T. H. trovy právneho zastúpenia v sume 9 663 Sk (slovom deväťtisícšesťstošesťdesiattri slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. R. P., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. decembra 2007 doručená sťažnosť T. H., L. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. R. P., B., v ktorej namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš (ďalej len „okresný súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 13 C 156/2001.

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal 3. septembra 2001 okresnému súdu návrh na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam s príslušenstvom. Okresný súd v ďalšom období vykonával procesné úkony spojené s predmetom konania a prípravou pojednávania - nariadenie znaleckého dokazovania, ohliadka nehnuteľnosti, zabezpečenie vyjadrení účastníkov konania v súvislosti s predmetom konania a vypracovaným znaleckým posudkom. Okresný súd priznal

uznesením z 18. júla 2003 znalečné súdnej znalkyni.

Sťažovateľovi bol okresným súdom 17. februára 2005 oznámený termín prvého pojednávania, ktorý bol nariadený na 29. apríl 2005. Odporca v druhom rade na uvedenom pojednávaní opätovne vzniesol námietku zaujatosti zákonnej sudkyne. Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) 14. júla 2005 rozhodol o tom, že zákonná sudkyňa nie je vylúčená z prejednávania a rozhodovania danej veci. Ďalšie pojednávania vo veci sa uskutočnili 4. a 26. októbra 2006, na ktorých okresný súd vykonal ďalšie dokazovanie. Pojednávanie 26. októbra 2006 bolo odročené na 10. január 2007 s tým, že okresný súd do uvedeného termínu rozhodne o procesných návrhoch účastníkov konania a termíne ohliadky na mieste samom.

Okresný súd prípisom zo 4. januára 2007 upovedomil sťažovateľa o tom, že pojednávanie nariadené na 10. január 2007 sa nebude konať z dôvodu potreby ustanovenia súdneho znalca a vypracovania znaleckého posudku. Spis bol následne 5. februára 2007 zaslaný súdnemu znalcovi za účelom vypracovania znaleckého posudku. Okresný súd 9. mája 2007 potvrdil, že na základe telefonického rozhovoru vyššieho súdneho úradníka okresného súdu so súdnym znalcom vzhľadom na zaťaženosť súdneho znalca bude znalecký posudok vypracovaný „*najskôr tak o pol roka*“. Sťažovateľ uvádza, že ku dňu podania sťažnosti ústavnému súdu nebol predmetný spis okresnému súdu vrátený a znalecký posudok nebol vypracovaný.

Sťažovateľ podal okresnému súdu 16. mája 2007 sťažnosť na prietahy v konaní. Predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení zo 14. júna 2007 uviedla, že „*súd akceptoval oznámenie súdneho znalca o predĺženie lehoty na vypracovanie znaleckého posudku*“. K výhradám sťažovateľa predsedníčka okresného súdu uviedla, že „*nakoľko spis sa nenachádza na tunajšom súde, nemôžem zaujať stanovisko k Vami tvrdným prietahom v tomto súdnom konaní*“.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti sťažovateľ zastáva názor, že postupom okresného súdu v označenom konaní došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2

ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a preto navrhuje, aby vo veci jeho sťažnosti ústavný súd vydal nasledovný nález:

„1. Základné právo T. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov upravené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote upravené v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Liptovský Mikuláš v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 156/01 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Liptovský Mikuláš prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 156/01 konal bez zbytočných prieťahov.

3. T. H. priznáva finančné zadostučinenie v sume 200 000 Sk (slovom dvestotisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Liptovský Mikuláš povinný zaplatiť do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Liptovský Mikuláš je povinný uhradiť T. H. trovy právneho zastúpenia v sume 13 300,- Sk (slovom trinásťtisíc tristo slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. R. P. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. IV. ÚS 32/08-18 z 24. januára 2008 ju prijal na ďalšie konanie. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčku okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedníčku okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadrila k sťažnosti. Právny zástupca sťažovateľa a predsedníčka okresného súdu ústavnému súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Vzhľadom na oznámenia právneho zástupcu sťažovateľa a predsedníčky okresného súdu, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože od ústneho pojednávania nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Predsedička okresného súdu vo vyjadrení sp. zn. Spr. 244/08 z 13. februára 2008, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 18. februára 2008, uviedla:

„Vo veci zrušenia a vyporiadania podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 13 C 156/01, sa konanie začalo dňa 04. 09. 2001, kedy bol súdu doručený návrh navrhovateľa T. H. Súd vo veci konal v primeraných lehotách s prihliadnutím na skutočnosť, že pôvodne účastníčkou konania bola aj M. H., ktorá žije v zahraničí a doručovanie písomností s tým bolo časovo náročné. Ďalší odporca, Ing. M. H., bol istú dobu vo väzbe a nakoľko chcel byť osobne prítomný na pojednávaní, sudkyňa nariadila pojednávania až po tom, ako bol z väzby prepustený. Odporca v 2. rade dvakrát vzniesol námietku zaujatosti konajúcej sudkyne, čo v každom prípade bolo spojené s predložením veci Krajskému súdu v Žiline na rozhodnutie o vznesenej námietke zaujatosti.

Posledné pojednávanie vo veci nariadené na deň 10. 01. 2007 sa neuskutočnilo z dôvodu, že sudkyňa rozhodla vo veci vykonať znalecké dokazovanie znalcom z odboru geodézia a kartografia Ing. M. H., PhD. Znalecké dokazovanie bolo nariadené uznesením zo dňa 04. 01. 2007, keď znalcovi bolo uložené znalecký posudok vypracovať do 30 dní od doručenia súdený súdu až dňa 08. 02. 2008. Súd v roku 2007 opakovane znalca Ing. M. H., PhD. vyzýval na vypracovanie znaleckého posudku. Je pravda, že neboli využité všetky zákonom dané možnosti - napr. uloženie poriadkovej pokuty, ale vzhľadom na skúsenosti tunajšieho súdu s nedostatkom znalcov z odboru geodézia a kartografia, by takýto postup bol neúčelný. V okrese Liptovský Mikuláš nepôsobí žiaden súdny znalec z odboru geodézia a kartografia, pričom ani geodeti pôsobiaci v okrese Liptovský Mikuláš nie sú ochotní vypracovať znalecký posudok jednorazovo po tom, ako by zložili zákonom predpísaný sľub znalca. Pokiaľ teda vo vlastníckej veci je nevyhnutné vypracovanie znaleckého posudku, tunajší súd oslovuje znalcov z iných okresov, pričom Ing. M. H., PhD. bol jeden z mála znalcov z odboru geodézia a kartografia, ktorý pre pracovnú zaneprázdnenosť neodmietol vypracovať znalecký posudok pre konanie tunajšieho súdu. Pokiaľ preto znalec z odboru geodézia a kartografia tunajšiemu súdu neodmietne vypracovanie znaleckého posudku, súd nemá inú možnosť ako akceptovať akúkoľvek lehotu stanovenú znalcom, na vypracovanie znaleckého posudku - inak by danú vec vôbec nebolo možné skončiť. Na akútny nedostatok znalcov z odboru geodézie a kartografie tunajší súd už upozorňoval, avšak bezvýsledne.“

Zákonná sudkyňa v stanovisku z 8. februára 2008 k priebehu predmetného konania uviedla:

„Spis tunajšieho okresného súdu sp. zn. 13C/156/2001 žalobcu T. H., bytom L., právne zastúpeného Mgr. I. F., PhD., advokátom v L., proti žalovanej v 1. rade Ing. E. H., tr. bytom v L., t. č. bytom RKFÚ P., zastúpenej žalovaným v 2. rade Ing. M. H., bytom L. a proti žalovanému v 2. rade Ing. M. H., bytom v L., v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, bol počnúc dňom 22. 2. 2007 do 8. 2. 2008 u súdneho znalca Ing. M. H., PhD., K. za účelom vykonania znaleckého dokazovania.

Predmetom konania je zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam, kde súd v zmysle hmotnoprávnej úpravy skúma možnosť reálnej del'by nehnuteľností, najmä pozemkov. Uznesenie o nariadení znaleckého dokazovania sa stalo právoplatným a vykonateľným 12. 2. 2007, lehota na podanie znaleckého posudku bola určená v trvaní 30 dní od doručenia súdneho spisu. Podanie znaleckého posudku bolo urgované písomnosťou tunajšieho okresného súdu z 10. 4. 2007. Dňa 9. 5. 2007 vyšší súdny úradník zistil, že označený súdny znalec bol ustanovený vo viacerých konaniach tunajšieho okresného súdu, a to 11C/37/96, 11C/83/2003, 11C/144/99 a 13C/156/2001. Telefonicky znalec uvedeného dňa oznámil, že spracováva veľké množstvo znaleckých posudkov, v ktorých bol za znalca ustanovený skôr, posudky bude môcť vypracovať najskôr o pol roka. Vzhľadom na akútny nedostatok znalcov z odboru geodézia a kartografia súd bol nútený takýto postoj súdneho znalca akceptovať. Keďže som zákonnou sudkyňou aj vo veci tunajšieho okresného súdu 11C/144/99, kde je tiež potrebné znalecké dokazovanie z rovnakého odboru, nariad'ované v rovnakom časovom úseku, je mi z úradnej činnosti známe, že v uvedenej veci bola ustanovená súdna znalkyňa, ktorá bola následne v uvedenom súdnom konaní odvolaná z dôvodu pracovnej vyťaženia. Pred touto znalkyňou bol ustanovený iný znalec, ktorý bol tiež odvolaný. Následne bol ustanovený súdny znalec Ing. H., PhD., ktorý jediný z množstva oslovených neodmietol vykonanie znaleckej úlohy s odôvodnením poukazom na pracovnú zaneprázdnenosť. Pri tomto procesnom postupe súd vychádzal aj s prihliadnutím na nemožnosť zabezpečenia riadneho vypracovania znaleckého posudku z uvedeného odboru v iných obdobných súdnych konaniach. Následne súd v konaní sp. zn. 13C/156/2001 zisťoval stav vypracovania znaleckého posudku podaniami z 8. 10. 2007, 5. 11. 2007. Súdny znalec bol v medzivianočnom období zamerať

sporné nehnuteľnosti a podľa telefonátu z januára 2008 s kolegyňou - sudkyňou tunajšieho okresného súdu (týkajúceho sa iného konania) vypracoval pre tunajší okresný súd dva znalecké posudky a znalecký posudok vo veci 13C/156/2001 spracováva. Odvetvie geodézie a kartografie je z hľadiska preťaženia súdnych znalcov a ich nedostatku jedným z najkritickejších. Snažili sme sa (v súčinnosti s kolegyňami konajúcimi v iných kauzách, kde bolo potrebné vypracovanie znal. posudku z uvedeného odboru) riešiť situáciu aj oslovením (telefonickým) geodetov nezapisaných v zozname znalcov a tlmočníkov s možnosťou ich vzatia do sľubu, avšak neprejavili záujem o takúto činnosť.

Pokiaľ ide o ďalšie dôvody dĺžky uvedeného konania (začatého 4. 9. 2001), boli aj problémy s doručovaním súdnych písomností (uznesenie o čiastočnom zastavení konania a o zmene žaloby, kde predpokladom pokračovania v konaní je jeho právoplatnosť) jednej z účastníčok konania do cudziny (konkrétne na Ukrajinu) a tiež ďalšej účastníčke konania do Spojených štátov amerických (voči ktorej vzal žalobca neskôr žalobu späť). Medzitým prebiehalo znalecké dokazovanie za účelom zistenia reálnej deliteľnosti predmetu konania a určenia jeho všeobecnej hodnoty. Spis bol predložený aj Krajskému súdu v Žiline na rozhodnutie o námietke zaujatosti, a to vznesenej žalovaným 2. dňa 15. 2. 2002 a žalobcom dňa 29. 4. 2005. Žalovaný 2. bol od 3. 9. 2003 vo väzbe do 9. 9. 2004, po zániku funkcie zákonného sudcu o nej rozhodujúceho bol väzobný spis predložený Krajskému súdu v Žiline na rozhodnutie o odňatí veci, čo znamenalo sťaženie postupu pri žiadaní súhlasu zákonného sudcu rozhodujúceho v trestnom konaní o eskorte žalovaného 2. na občiansko-právne pojednávanie, ktorého sa chcel zúčastniť osobne.“

Ústavný súd zo súvisiaceho súdneho spisu zistil v zásade rovnaké skutočnosti, ako vo svojom vyjadrení uviedli predsedníčka okresného súdu a zákonná sudkyňa.

Právny zástupca sťažovateľa v stanovisku z 3. marca 2008, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedníčky okresného súdu z 13. februára 2008 a stanovisko zákonnej sudkyne z 8. februára 2008, uviedol:

«Vo vzťahu k znalcovi ustanovenému v roku 2007 a k súdom tvrdeným problémom s ustanovovaním znalcov v danom odbore sťažovateľovi neprislúcha hodnotiť tento skutkový stav z hľadiska ospravedlnenia jeho dopadov na rozhodnutie vo veci samej. Dáva však do

pozornosti stabilnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“), podľa ktorej zodpovednosť za prerokovanie a rozhodnutie v primeranej lehote zásadne leží na štáte, pričom „od štátu sa vyžaduje, aby jeho orgány s právomocou a príslušnosťou o veci rozhodnúť postupovali s náležitou usilovnosťou a vec rýchlo vybavili, nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, nezbavuje zodpovednosti za pomalé konanie“ (Eckle, s. 37 a 39). Sťažovateľ sa plne stotožňuje s doktrínou v danej veci, podľa ktorej štát znáša zodpovednosť nielen za nedostatky v postupe sudcov, ale aj za ďalšie osoby vstupujúce do konania v oficiálnom postavení. Aj takto zapríčinené nedostatky sa z hľadiska zodpovednosti pripisujú sudcovi, ktorý „je zodpovedný za prípravu veci a rýchle vedenie konania“. (Capuano, s. 13). Osobitne vo vzťahu k znalcom a zodpovednosti štátu za prieťahy v konaní na strane znalca ESLP uviedol, že „zásadná zodpovednosť za omeškanie zapríčinená vyčkávaním na názory expertov v konečnom dôsledku spočíva na štáte“ (Capuano, s. 14). Samotné množstvo vecí, ktoré má súd alebo osoba súdom poverená (znalec) na vybavenie, nemôžu byť podľa sťažovateľa na ujmu reálnemu a efektívnemu uplatneniu jeho práva na prerokovanie veci v primeranej lehote. Sťažovateľ zastáva názor, že ak súd akceptoval „akúkoľvek lehotu stanovenú znalcom na vypracovanie znaleckého posudku“, akceptoval zároveň aj svoju zodpovednosť, ak táto lehota bude predstavovať neprímerané predĺženie konania a zásah do základného práva sťažovateľa.

Vo vyjadrení súdu sa tento odvoláva aj na problémy s doručovaním, vzhľadom na trvalý pobyt dvoch účastníkov v zahraničí. K tomu sťažovateľ len upozorňuje na to, čo uviedol aj vo svojej sťažnosti, a totiž, že (i) vo vzťahu k jednej účastníčke, po dohode so sťažovateľom, došlo k zastaveniu konania už v auguste 2002 a (ii) druhá účastníčka je v konaní zastúpená odporcom v druhom rade, teda „problémy“ s doručovaním tejto účastníčke nie sú. Sťažovateľ tiež upozorňuje na značne zavádzajúce vyjadrenie zákonnej sudkyne na strane jedna (na konci) a na začiatku strany dva, kde táto v podstate tvrdí, že znalecké dokazovanie vo veci zistenia deliteľnosti a hodnoty predmetu sporu prebiehalo „medzitým“ - implikujúc, že prebiehalo medzi „problémami s doručovaním“ a „späťvzatím žaloby“. Zo skutkového stavu je však zrejmé, že základný úkon, ktorý podľa zákona súd musí urobiť v takomto type konania (zistenie, či je predmet sporu deliteľný) a ktorý mal byť vykonaný znaleckým dokazovaním, bol nariadený až po tom, ako súd akceptoval späťvzatie návrhu a až po takmer roku odo dňa podania návrhu vo veci samej. Dôvod, pre ktorý súd

od apríla 2003 (vypracovanie znaleckého posudku o deliteľnosti pozemku) do roku 2007 (ustanovenie znalca na účely rozdelenia pozemku) nevykonal úkony smerujúce k rozdeleniu predmetu sporu, ak (i) mu bolo známe, že tento je deliteľný a (ii) povinnosť vec rozdeliť mu vyplýva zo zákonnej úpravy, nie je sťažovateľovi známy.

Podľa súdu, tak predsedníčky, ako aj zákonnej sudkyne, pojednávanie vo veci nebolo počas doby jedného roka nariadené z dôvodu väzby odporcu v druhom rade a z dôvodu, že tento odporca „chcel byť osobne prítomný na pojednávaní“, čo bolo dôvodom, prečo sudkyňa „nariadila pojednávanie až potom, ako bol z väzby prepustený“. Tak vo vzťahu k väzbe odporcu v druhom rade, ako aj k doručovaniu účastníkom konania platí, že problémy v zabezpečení účastníkov konania na pojednávanie tiež nemožno kvalifikovať ako dôvod na hodnotenie veci ako zložitej“ (II. ÚS 48/96). Súd mal zákonnú možnosť, napriek väzbe jedného z účastníkov, tohto účastníka vypočuť a pokračovať v konaní. Skutočnosť, že zákonná sudkyňa realizovala želanie jedného účastníka spôsobom, ktorý viedol k ročnej nečinnosti a oddiaľovaniu rozhodnutia vo veci samej nie je podľa sťažovateľa možné kvalifikovať inak, ako neodôvodnené prieťahy v konaní. Ako vyplýva aj zo skutkového stavu, ktorý súd nespochybnil, dňa 16. apríla 2003 bol súdu doručený prvý znalecký posudok a až 29. apríla 2005 bolo vo veci prvé pojednávanie. V čase od septembra 2003 do septembra 2004 bol odporca v druhom rade vo väzbe, čo podľa vyjadrenie súdu má byť dostatočným dôvodom na to, aby od 16. apríla 2003 do 29. apríla 2005 nebolo vo veci konané - vyše dva roky bolo sťažovateľovi odopierané efektívne realizovať jeho základné právo výlučne z dôvodov na strane súdu. Skutočnosť, že súd mal zákonnú možnosť odporcu vypočuť aj počas väzby, zbavuje tento argument súdu relevantnosti vo vzťahu k ospravedlňovaniu prieťahov v konaní.

Osobitne závažne pôsobí predmetný skutkový stav vo svetle skutočnosti, že po šesť a pol roku nie je vo veci rozhodnuté ani na prvom stupni. Sťažovateľ zastáva názor, že súd sa vo svojom vyjadrení nevysporiadal relevantným spôsobom s námietkami, ktoré boli obsahom sťažnosti sťažovateľa a preto zotrváva v plnom rozsahu na týchto námietkach, doplnených o skutočnosti, ktoré uvádza v tomto stanovisku.

Sťažovateľ týmto zároveň navrhuje zmeniť petit sťažnosti v bode 4, týkajúcom sa trov konania, keďže okrem doterajších úkonov právneho zástupcu (naštudovanie spisového materiálu a vypracovanie sťažnosti) boli v predmetnej veci poradou s klientom

a vypracovaním tohto stanoviska vykonané ďalšie dva úkony. Sťažovateľ navrhuje zmeniť znenie petitu sťažnosti v bode 4 nasledovne:

„4. Okresný súd Liptovský Mikuláš je povinný uhradiť T. H. trovy právneho zastúpenia v sume 26 600,- Sk (slovom dvadsaťšesťtisíc šesťsto slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. R. P. do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“»

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa svojou sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Sťažovateľ zároveň namietal aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 20/02, IV. ÚS 41/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitost' veci“, ktoré ústavný súd uplatňuje pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, predmetom konania pred okresným súdom je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam s príslušenstvom. Predmetnú vec po právnej stránke nemožno označiť za zložitú. Vzhľadom na skutkovú stránku však ústavný súd považuje predmetnú vec za pomerne zložitú, a to s prihliadnutím na potrebu vypracovania viacerých znaleckých posudkov (napr. IV. ÚS 244/04, IV. ÚS 41/07).

Správanie účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priesťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd pri preskúmaní predloženého spisu nezistil žiadnu okolnosť, ktorou by sťažovateľ prispel k zbytočným priesťahom v konaní.

Tretím hodnotiacim kritériom, uplatnením ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priesťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup samotného okresného súdu. Ústavný súd zároveň pri posudzovaní veci prihliadal aj na § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Z predloženého spisu okresného súdu vedeného pod sp. zn. 13 C 156/2001 ústavný súd zistil, že okresnému súdu bol 4. septembra 2001 doručený návrh sťažovateľa na zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k nehnuteľnostiam s príslušenstvom proti odporkyni v 1. rade, odporcovi v 2. rade a odporkyni v 3. rade.

Okresný súd vykonal po doručení návrhu prvotné procesné úkony (pripis z 31. decembra 2001 - pokyn na doručenie návrhu odporcom na vyjadrenie, uznesením č. k. 13 C 156/01-11 z 31. decembra 2001 vyzval sťažovateľa na úhradu preddavku na trovy znaleckého dokazovania).

Okresnému súdu bolo 15. februára 2002 doručené vznesenie námietky zaujatosti proti sudcom okresného súdu odporcom v 2. rade. Spis bol po vyjadrení sudcov okresného súdu postúpený na rozhodnutie krajskému súdu. Krajský súd uznesením sp. zn. 23 Nc 78/02 z 29. apríla 2002 nevytlúčil zákonnú sudkyňu z prejednávania a rozhodovania danej veci. Spis bol okresnému súdu vrátený 6. júna 2002 a zákonná sudkyňa vydala pokyn na doručenie uznesenia krajského súdu účastníkom konania.

Okresný súd na základe žiadosti sťažovateľa uznesením č. k. 13 C 156/01-30 zo 14. augusta 2002 pripustil čiastočné späťvzatie návrhu voči odporkyni v 3. rade so súčasnou zmenou žalobného návrhu. Okresný súd uznesením č. k. 13 C 156/01-32 zo 14. augusta 2002 nariadil znalecké dokazovanie v odbore stavebníctvo - odvetvie pozemné stavby a uložil súdnej znalkyni vypracovať znalecký posudok v určenej lehote (určenie ceny nehnuteľností). Okresný súd v ďalšom období vykonával úkony súvisiace so zisťovaním adresy trvalého pobytu odporkyne v 1. rade a odporcu v 2. rade (prípisy zo 7. októbra 2002). Odpoveď právneho zástupcu sťažovateľa na prípis bola okresnému súdu doručená 2. decembra 2002.

Okresný súd vydal 10. februára 2003 pokyn na doručenie prípisu Rímsko-katolíckemu farskému úradu v L. v súvislosti so zabezpečením doručovania zásielok odporkyni v 1. rade z dôvodu jej dlhodobého pobytu v zahraničí. Spis bol následne 10. marca 2003 odovzdaný súdnej znalkyni. Okresnému súdu bol 16. apríla 2006 doručený znalecký posudok č. 29/2003 s vyúčtovaním znaleckej odmeny. Následne okresný súd vykonával úkony spojené s doručovaním znaleckého posudku účastníkom konania a vyúčtovaním znaleckej odmeny (uznesenie č. k. 13 C 156/01-61 z 18. júla 2003).

V období od augusta 2003 do októbra 2003 okresný súd vykonával úkony spojené so zisťovaním dátumu doručenia uznesenia č. k. 13 C 156/01-32 zo 14. augusta 2002 odporkyni v 3. rade, ktorá mala trvalý pobyt v Spojených štátoch amerických (prípisy Pošte Liptovský Mikuláš z 19. augusta 2003, 6. septembra 2003 a 11. októbra 2003). Okresnému súdu boli 6. októbra 2003 doručené vyjadrenia odporkyne v 1. rade a odporcu v 2. rade

k vypracovanému znaleckému posudku so súčasťou žiadosťou odporcu v 2. rade o odročenie pojednávania najmenej o 3 mesiace z dôvodu jeho pobytu vo väzbe, pretože „*chce byť osobne prítomný a vypovedať na pojednávaní*“.

Okresný súd vydal 15. novembra 2003 pokyn na zistenie skutočnosti, či v trestnej veci odporcu v 2. rade vedenej pod sp. zn. 11 Tp 20/03 už bola podaná obžaloba. Podľa úradného záznamu z 3. decembra 2003 v predmetnej trestnej (väzobnej) veci nebola k uvedenému dňu podaná obžaloba. Následne bol okresný súd nečinný do 15. mája 2004, kedy vydal pokyn na zistenie, kde sa nachádza spis vedený pod sp. zn. 11 Tp 20/03, a to kvôli novej eskorte odporcu v 2. rade na pojednávanie.

Podľa úradného záznamu okresného súdu z 18. mája 2004 sa predmetný trestný spis vedený už pod sp. zn. 2 T 40/04 nachádzal na krajskom súde kvôli návrhu na odňatie danej veci zákonnej sudkyňi. V ďalšom období okresný súd zisťoval stav tejto trestnej veci kvôli nariadeniu termínu pojednávania (prípisy a pokyny z 2. júla 2004 a 23. augusta 2004). Podľa úradného záznamu okresného súdu z 30. augusta 2004 v danej trestnej veci nariadil okresný súd pojednávanie na 15. november 2004. Následne okresný súd nevykonal v predmetnej veci žiadny úkon až do 17. februára 2005, kedy nariadil termín pojednávania na 29. apríl 2005.

Na pojednávaní 29. apríla 2005 okresný súd vykonal dokazovanie výsluchom účastníkov konania, odporca v 2. rade opätovne vzniesol námietku zaujatosti voči zákonnej sudkyňi a pojednávanie bolo uznesením odročené na neurčito za účelom predloženia spisu krajskému súde. Krajský súd uznesením sp. zn. 5 NcC 32/05 zo 14. júla 2005 nevyhlásil zákonnú sudkyňu z pojednávania a rozhodovania danej veci. Po vrátení spisu z krajského súdu (4. augusta 2005) okresný súd vydal pokyn na vypravenie prípisov (z 20. augusta 2005, 28. októbra 2005 a 29. decembra 2005) za účelom zisťovania relevantných informácií. V ďalšom období bol okresný súd nečinný do 27. mája 2006, kedy vydal pokyn na vypravenie prípisu odporcovi v 2. rade a 21. júla 2006 nariadil termín pojednávania na 4. október 2006.

Na pojednávaniach 4. októbra 2006 a 26. októbra 2006 okresný súd vykonal ďalšie dokazovanie vo veci a uznesením bolo pojednávanie odročené na 10. január 2007. Okresný súd uznesením č. k. 13 C 156/2001-133 z 3. januára 2007 ustanovil sťažovateľovi právneho zástupcu pre dané konanie z dôvodu nepriaznivých majetkových a finančných pomerov a uznesením č. k. 13 C 156/2001-136 zo 4. januára 2007 ustanovil súdneho znalca z odboru geodézie a kartografie za účelom vypracovania znaleckého posudku (určiť a vytýčiť hranicu medzi spornými pozemkami a rozdeliť pozemok týkajúci sa predmetu konania). Termín pojednávania nariadený na 10. január 2007 bol zrušený z dôvodu potreby vypracovania znaleckého posudku a okresný súd vydal pokyn na doručenie spisu poverenému súdному znalcovi.

Okresný súd prípisom z 10. apríla 2007 požiadal súdneho znalca o oznámenie, či je požadovaný znalecký posudok vypracovaný. Podľa úradného záznamu okresného súdu z 9. mája 2007 súdny znalec v telefonickom rozhovore 9. mája 2007 uviedol, že „... má na spracovanie veľké množstvo posudkov, ktoré mu napadli skôr. Uviedol, že v súčasnosti pracuje na posudkoch v 8. poradí z minulého roka, pričom označené veci sú v poradí na 7. a 11. miesto tohto roka. Posudky bude môcť vypracovať najskôr tak o pol roka“.

Podľa úradného záznamu okresného súdu z 28. mája 2007 vyšší súdny úradník telefonicky zisťoval, či by iná geodetka nebola ochotná prevziať vypracovanie znaleckého posudku s tým, že by pre uvedené konania zložila pred súdom znalecký sľub. Oslovená geodetka uviedla, že má veľa práce a nestihla by vypracovať znalecký posudok, a tiež nepozná geodeta, ktorý by bol ochotný takýto znalecký posudok vypracovať. Okresný súd prípismi z 8. októbra 2007 a 15. novembra 2007 požiadal súdneho znalca o oznámenie, či je požadovaný znalecký posudok vypracovaný.

Okresnému súdu bol 8. februára 2008 doručený znalecký posudok č. 3/2008 s vyúčtovaním znaleckého. Okresný súd vydal 8. februára 2008 pokyn na doručenie predmetného znaleckého posudku účastníkom konania a vyhotovenie náhradného spisu. Okresný súd uznesením č. k. 13 C 156/2001-181 z 12. februára 2008 návrh sťažovateľa na

ustanovenie iného právneho zástupcu z radov advokátov zamietol. Následne bol predmetný spis predložený ústavnému súdu.

Sumarizujúc svoje zistenia ústavný súd na jednej strane čiastočne akceptoval argumentáciu okresného súdu týkajúcu sa neprimerane dlhej lehoty poskytnutej súdnemu znalcovi na vypracovanie znaleckého posudku so zreteľom na skutočnosť, že prípadné uplatnenie sankcií podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku voči znalcovi za nevypracovanie znaleckého posudku v stanovenom termíne by v okolnostiach prípadu zrejme v konečnom dôsledku viedlo k ďalším prieťahom v konaní. Na druhej strane ako prejav neefektívnej činnosti okresného súdu v napadnutom konaní, ktorá v konečnom dôsledku má, resp. bude mať nezanedbateľný vplyv na dĺžku konania, v zhode s citovanou argumentáciou právneho zástupcu sťažovateľa ústavný súd vyhodnotil skutočnosť, že okresný súd ustanovil znalca na účely rozdelenia pozemku až v roku 2007, hoci dôvod na vypracovanie znaleckého posudku mu bol známy už v roku 2003 zo znaleckého posudku o deliteľnosti pozemku.

Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Keďže označené konanie nebolo do času rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 156/2001 v ďalšom období postupoval bez zbytočných prieťahov.

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, zaoberal sa aj žiadosťou sťažovateľa o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané finančné zadosťučinenie v sume 200 000 Sk poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu a nečinnosť okresného súdu.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Zohľadňujúc predovšetkým charakter neefektívnej činnosti okresného súdu, ktorá viedla k zbytočným priesťahom v konaní, správanie sťažovateľa ako účastníka konania a povahu prejednávanej veci, ktorá je predmetom posudzovaného konania, ústavný súd dospel k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia pre sťažovateľa v sume 30 000 Sk primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (§ 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom advokátom JUDr. R. P.

Ústavný súd úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia a spísanie sťažnosti a jej podanie) vykonané v roku 2007 a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2008 (vyjadrenie k stanovisku okresného súdu), a to v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to v sume 2 970 Sk (za jeden úkon právnej služby) a 2-krát 178 Sk režijný paušál (§ 16 ods. 3 vyhlášky) za dva úkony vykonané v roku 2007 a v sume 3 176 Sk za jeden úkon právnej služby a režijný paušál v sume 191 Sk vykonaný v roku 2008. Úhrada bola priznaná v celkovej sume 9 663 Sk. Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. marca 2008